

Stärkt regionalt barnrättsarbete

ERFARENHETER FRÅN SKÅNE 2011-2016

Förord

I den här skriften kan du hitta intressanta och lärande exempel för regionalt barnrättsarbete. Skåne har bland annat satsat på en regional plattform, Barnrättsforum Skåne, och utbildningar som en samlande kraft. Skåne rustar för att konventionen troligen blir svensk lag och är det första länet i Sverige som arbetar på bred front med barnrättsfrågan. Syftet med skriften är att ta tillvara och sprida de erfarenheter som gjorts av barnrättsarbetet i Skåne mellan 2011 och 2016. Sveriges Kommuner och Landsting har på olika sätt bidragit i det utvecklingsarbetet och det är nu viktigt att följa upp de olika delarna för att öka kunskaperna om vilka insatser och aktiviteter som haft betydelse för det sammantagna resultatet. Vi hoppas även kunna inspirera andra lokala och regionala aktörer i deras fortsatta barnrättsarbete.

Stockholm i juni 2017

Helén Lundkvist Nymansson

Sektionschef

Avdelningen för vård och omsorg

Sektionen för hälsa och jämställdhet

Innehåll

Inledning och bakgrund.....	4
Bakgrund	4
Barrättsarbetet i Skåne tar form	6
Samverkan med SKL inleds.....	6
Enkäter av betydelse.....	7
Utbildning och kompetensutveckling.....	9
Plattformen Barnrättsforum Skåne.....	12
Viktiga arenor	14
Sammanfattning och slutsatser.....	16
De svaga punkterna	17
Uppföljning av arbetet i Skåne – en intervjustudie.....	18
En kvalitativ studie.....	18
Data analyseras till resultat	19
Det fortsatta arbetet i Skåne	31
Litteratur.....	32
För dig som vill läsa mer	32

Inledning och bakgrund

Sverige står inför att FN:s konvention om barnets rättigheter ska bli svensk lag, förmodligen sker det under första halvåret 2018.

Barnrättighetsutredningen (2016:19) lämnade sitt betänkande under våren 2016, lagrådsremissen förväntas vara klar i juni 2017 och en proposition väntas efter det. Det finns inget som talar för att förslaget inte kommer att bli verklighet.

Syftet med den här dokumentationen är att försöka beskriva och problematisera dels vad som varit viktiga förutsättningar och utgångspunkter i den implementerings- och tillämpningskedja som pågått i Skåne sedan 2011, dels att synliggöra några effekter av arbetet.

Sedan Sveriges ratificering av konventionen 1990 har det skett en rad initiativ från statligt håll för att öka implementeringstakten och det finns skilda meningar om hur kraftfulla initiativen har varit och vilka effekter de fått. År 1993 skapades en ny myndighet, Barnombudsmannen (BO), genom lag (1993:335). Uppgiften var att bevaka och driva på arbetet med att implementera och tillämpa rättigheterna i Sverige.

År 1996 tillsattes en parlamentarisk utredning som fick till uppgift att titta på överensstämmelsen mellan konventionen och svensk lag. Samma år avsattes 20 miljoner kronor ur Allmänna arvsfonden till ett landsomfattande projekt ”Dags för Barnkonventionen”. Arbetet samordnades av BO och genomfördes av frivilligorganisationer.

År 1998 beslutade riksdagen om den första nationella strategin för att förverkliga barnets rättigheter i Sverige. I det arbetet fick BO ett stort uppdrag att utbilda om rättigheterna och att ta fram olika modeller för genomförandet.

År 2010 beslutade riksdagen om den andra nationella strategin för att stärka barnets rättigheter i Sverige. I och med det skrevs en treårig överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Handslaget. Överenskommelsen blev utgångspunkt för Skånes fortsatta barnrättsarbete.

Bakgrund

Den här rapporten syftar, som tidigare nämnts, till att både beskriva Skånes arbete med barnets rättigheter, och att försöka synliggöra vad som varit

framgångsrikt och avgörande för de framgångar som blivit synliga efter flera års arbete.

Rapporten är skriven i två delar där den första delen är en beskrivning av hur barnrättsarbetet tagit form och bedrivits sedan 2011. Den andra delen har en kvalitativ ansats och innehåller intervjuer med ledningspersoner och politiker i sju kommuner och Region Skåne. De båda delarna kompletterar varandra i förståelsen av barnrättsarbetet i Skåne, men kan läsas separat. Idéburen sektor ingår inte i uppföljningen.

Det hela började med att en person på Kommunförbundet (Kf) Skåne erbjöds en plats i SKL:s nätverk att stärka barnets rättigheter. Nätverket har funnits sedan 2000 och samtliga landsting och regioner i Sverige har representation i nätverket. Redan på den första nätverksträffen förstod personen på Kf Skåne att arbetet med barnets rättigheter generellt befann sig på en låg nivå i Skåne och hon började genast fundera över hur det kunde stärkas. Precis som SKL är en medlemsorganisation för kommuner, landsting och regioner i Sverige är Kf Skåne en medlemsorganisation för de 33 kommunerna i Skåne. Följaktligen behövdes ett mandat från de skånska kommunerna för att kunna gå vidare.

När riksdagen antagit strategin för att stärka barnets rättigheter i Sverige i december 2010 fanns ytterligare ett incitament för att ställa frågan till de skånska kommunerna. För att uppmärksamma den nya strategin arrangerade Kf Skåne en konferens den 25 januari 2011 med rubriken – ”Barnets rättigheter från ord till handling! Hur tillämpar vi konventionen om barnets rättigheter i den kommunala verksamheten?” Konferensen samlade omkring 200 deltagare, såväl politiker som tjänstepersoner, från 24 kommuner och Region Skåne. Under konferensen framkom ett tydligt önskemål om stöd från Kf Skåne (gärna i samverkan med andra regionala aktörer), gällande informations- och utbildningsinsatser, samordning, nätverk och som en länk till den nationella nivån. Arbetet började ta form:

Utgångspunkt 1: det fanns en nationell strategi

Utgångspunkt 2: det fanns en önskan från de skånska kommunerna att få stöd

Barnrättsarbetet i Skåne tar form

Nästa steg för Kf Skåne var att fundera över hur det skulle gå till och vilken organisation som behövdes för att genomföra arbetet. Kommunförbundets styrelse beslutade under hösten 2011 att inrätta ett ”Barnrättsforum Skåne”, en samverkansplattform för barnrättsarbetet. I det beslutet låg även att ”rekommendera kommunerna att stärka och vidareutveckla arbetet med att stärka barnets rättigheter inom alla berörda områden och verksamheter på kommunal nivå” (Styrelsen för Kf Skåne 2011-08-15). Till Barnrättsforum Skåne inbjöds Region Skåne, Länsstyrelsen Skåne, Malmö högskola och kommunerna i Skåne att medverka. Syftet var att samordna, stödja och vidareutveckla arbetet i Skåne – en garant för långsiktighet och kontinuitet.

Utgångspunkt 3: det skapades en samverkansplattform för att driva på, stödja och samordna arbetet i Skåne

Samverkan med SKL inleds

Vid den här tiden var arbetet med Handslaget i full gång och Kf Skåne kontaktade SKL för att skapa samverkan dels kring en regional konferens, dels gällande kompetensutveckling om barnets rättigheter. SKL erbjöd Skåne att bli ett pilotlän inom ramen för överenskommelsen. Syftet med satsningen var att ge stöd för att intensifiera och utveckla ett strategiskt och systematiskt arbete på lokal och regional nivå.

I april 2012 genomfördes en regional konferens i Malmö i samverkan mellan SKL och Barnrättsforum Skåne. Syftet med konferensen, ”Barnets rättigheter i teori och praktik – FN:s barnkonvention”, var att stärka och säkerställa genomförandet av barnets rättigheter inom såväl kommunala som regionala verksamheter i Skåne. Målgrupp var politiker, tjänstepersoner och andra intresserade. På konferensen deltog ca 200 personer, ca 150 kvinnor och 50 män. 31 deltagare var politiker och resten en mix mellan tjänstepersoner, medarbetare och intresseorganisationer. Under konferensen visade SKL en karta som synliggjorde beslutsfattande i Skåne rörande barnets rättigheter (se nedan). Resultaten var låga och flera deltagare uttryckte att de skulle gå hem och

undersöka varför deras kommun inte tagit arbetet med att genomföra konventionen på större allvar.

Konferensen inleddes av Kommunförbundets vice ordförande och avslutades med ett samtal mellan Barnrättsforum Skåne och SKL om organiseringen av det fortsatta arbetet och vilket stöd olika aktörer kan förvänta sig. Däremellan fanns programpunkter om barnets mänskliga rättigheter i förskolan, pågående forskning om barnets rättigheter inom olika samhällsområden varvat med praktiska exempel från verksamheter. Andra medverkande var bland annat dåvarande Barn- och äldreminister Maria Larsson.

Utgångspunkt 4: samverkan med en nationell samordnande aktör skapades

Enkäter av betydelse

Att arbeta med enkäter som på ett trovärdigt sätt ger en bild av det som efterfrågas är en stor utmaning. För Skånes barnrättsarbete finns två olika typer av enkäter som pekar mot att arbetet går framåt på olika sätt.

Enkät om beslut i barnrättsarbetet

Under 2011 genomförde SKL en enkät till samtliga medlemmar (310) om deras beslutsfattande i barnrättsfrågor. Enkäten innehöll sju frågor och svaren på de två första presenterades som kartor. Frågorna var:

1 har ni fattat beslut i fullmäktige om att arbeta i enlighet med barnkonventionen och

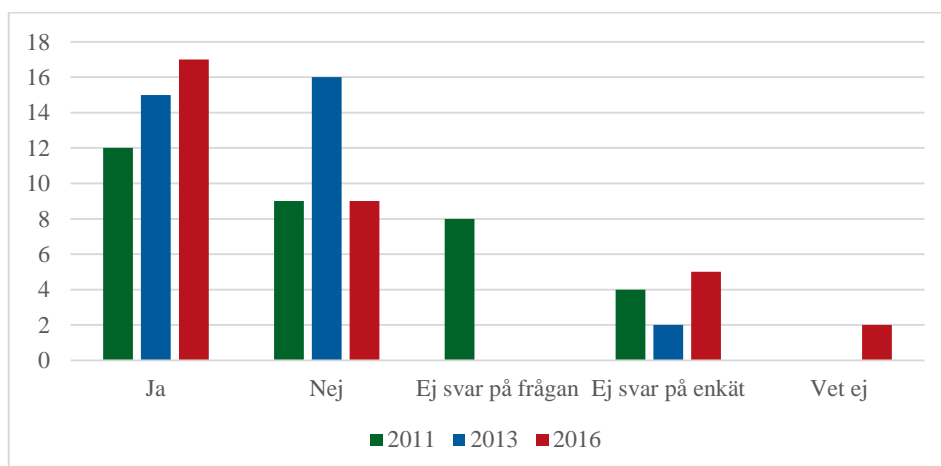
2 har ni fattat beslut i styrelsen om att arbeta i enlighet med barnkonventionen, Svartalternativen var ja eller nej.

Samma frågor ställdes till samma målgrupp 2013 och 2016.

Region Skåne svarade ja vid samtliga mättillfällen.

Vid det tredje tillfället, 2016, hade svartalternativet ”vet ej” lagts till, det fanns inte med på enkät ett och två.

Tabell 2:1 Visar hur många kommuner i Skåne som fattat politiska beslut om att arbeta enligt barnkonventionen. Tre mättillfällen, 2011, 2013 och 2016.

Antal svarande kommuner: 2011: 29, 2013: 31, 2016: 28

Folkhälsoenkät

Under 2012 genomförde Region Skåne och Kf Skåne, i samverkan, en folkhälsoenkät till barn i åk 6, 9 och 2 på gymnasiet. I enkäten fanns tre frågor om barnens kunskaper om sina rättigheter.

1 Jag har hört talas om barnkonventionen.

2 Jag vet vad barnkonventionen innehåller.

3 Jag vet vilka rättigheter jag har enligt barnkonventionen.

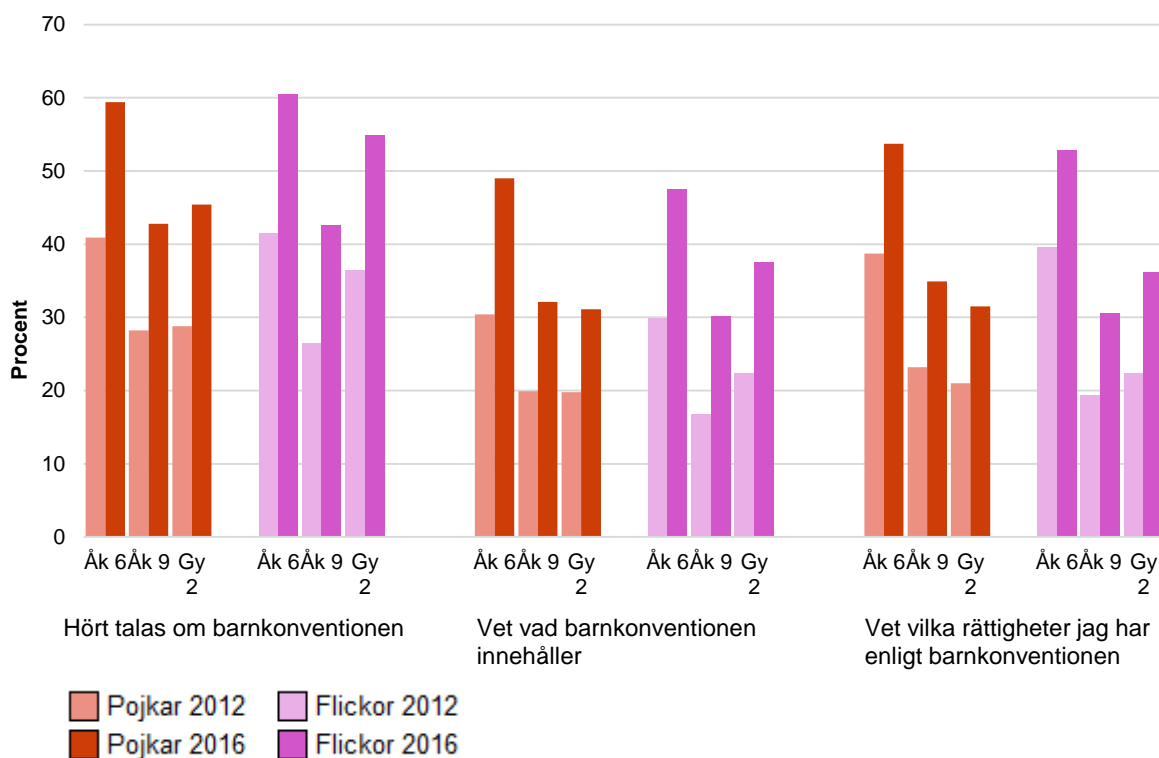
Resultaten presenterades både för hela länet och på kommunnivå, vilket innebär att kommunerna i Skåne fick en baseline för i vilken utsträckning barn i Skåne känner till sina rättigheter. Resultaten för 2012 var låga för samtliga kommuner.

Utgångspunkt 5: det skapades en baseline att utgå från

2016 genomfördes samma enkät till samma målgrupp och den här gången blev resultaten för de tre frågorna bättre. Fler barn i alla åldersgrupper sade sig ha hört talas om barnkonventionen, veta vad den innehåller och vilka rättigheter barn har enligt konventionen.

Utgångspunkt 6: när vuxna lär om barns rättigheter ökar barns kunskaper om sina rättigheter

Tabell 2:2 Visar hur flickor och pojkar i årskurs 6, 9 i grundskolan och årskurs 2 på gymnasiet, i de skånska kommunerna, hört talas om, vet innehållet i och vet sina rättigheter enligt barnkonventionen. Frågorna ingår i ”Folkhälsorapport barn och unga i Skåne” som är en samverkan mellan Region Skåne och Kommunförbundet Skåne (2012 och 2016).

Antal svarande

2012 Åk 6 flickor 4713, pojkar 4782, ej svar 155. Åk 9 flickor 4797, pojkar 4876, ej svar 118 gymnasiet

2016 Åk 9 flickor 5061, pojkar: 5194, ej svar 48. Åk 9 flickor 4497, pojkar 4609, ej svar 37 åk 6 och gymnasiet

Utbildning och kompetensutveckling

Under 2012 erbjöds en första utbildningssatsning, FN:s konvention om barnets rättigheter i teori och svensk praktik”, för medarbetare, tjänstepersoner och politiker i Skåne.

Syftet var:

- Att stärka strategiskt placerade personer i kommunerna och regionen så att de på ett mer aktivt sätt kan bidra till implementering och genomförande av konventionen.
- Att ge deltagarna kunskaper och verktyg för att kunna tillämpa konventionen i beslutsfattande och praktiskt arbete.

Kursen innehöll följande moment (ur kursbeskrivningen):

- Problematisering av begreppen barn, barnperspektiv, barns perspektiv, barnets perspektiv och barnets bästa.
- Konventionens innehåll, grundprinciper och generella implementeringsartiklar presenteras, diskuteras och tolkas i förhållande till olika verksamheter.
- Konventionens juridiska status och politiska implikationer problematiseras och diskuteras.
- Konventionens relation till FN-systemets övriga konventioner och deklARATIONER presenteras.
- Fallbeskrivningar diskuteras och deltagarna får tillsammans göra en prövning av barnets bästa med utgångspunkt i ett fall.

Omfattning:

Kursen omfattade fyra obligatoriska heldagar och en dags uppföljning (frivillig).

Under kursen varvades teori med praktik. Två hemuppgifter mellan tillfällena ingick samt en avslutande planering för fortsatt arbete. Den första hemuppgiften var att undersöka på vilket sätt barnets rättigheter var implementerat i den egna organisationen. I den andra uppgiften skulle deltagarna undersöka en valfri verksamhet eller organisation med utgångspunkt i artikel 2, 3.1, 6 och 12. Som avslutning på kursen skulle deltagarna också göra en plan för det fortsatta arbetet i sin egen verksamhet, organisation.

Kursintyg:

För att få kursintyg krävdes att:

- Deltagaren var närvarande vid samtliga obligatoriska kurstillfällen.
- Att de tre hemuppgifterna var inlämnade.

Utbildningen var tvärdisciplinär, vilket innebar att deltagarna fick möta medarbetare från alla olika verksamheter i kommunerna, Region Skåne, Länsstyrelsen Skåne och Malmö högskola. En förutsättning för deltagande var att närmaste chef gav sitt godkännande. Målgrupp var strategiska

nyckelpersoner i kommuner, Region Skåne och idéburen sektor. Det skulle vara personer som fått mandat och möjlighet att, efter genomgången utbildning, arbeta med genomförande av konventionen i den egna kommunen, regionen eller organisationen.

Deltagarna erbjöds att ingå i ett nätverk som träffas en gång per termin. Nätverket för barnrättsstrateger i Skåne startade våren 2013 och samordnas av Barnrättsforum Skåne.

Utbildning 2012

2012 utbildades 46 personer från kommunerna, Region Skåne, Länsstyrelsen Skåne och Kf Skåne. Sammanlagt 18 kommuner hade skickat medarbetare, Länsstyrelsen Skåne, Malmö högskola och Region Skåne skickade några deltagare från varje organisation. Efter utbildningen önskade deltagarna att få en titel för att stärka identiteten. Begreppet barnrättsstrateg föreslogs och accepterades av deltagarna. Nu är det ett vedertaget begrepp.

Utbildning 2013

Ytterligare en utbildning med samma koncept startade våren 2013. 26 personer deltog. Då tillkom fem kommuner (totalt 11 kommuner deltog i utbildningen), några medarbetare från Region Skåne samt två deltagare från idéburen sektor. Efter den utbildningen hade sammanlagt 23 kommuner deltagit i utbildningarna och nu fanns 72 utbildade barnrättsstrateger i Skåne.

Utbildning 2014

Tredje utbildningsomgången genomfördes våren 2014 med 18 deltagande kommuner samt deltagare från Länsstyrelsen Skåne, Region Skåne och Malmö högskola, totalt 45 deltagare. Detta innebar att Skåne före sommaren nått ett viktigt mål för barnrättsarbetet i Skåne – nu fanns det minst en utbildad barnrättsstrateg i var och en av de 33 skånska kommunerna, totalt 117 stycken. En milstolpe som firades när barnkonventionen fyllde 25 år den 20 november 2014. Då genomfördes en regional konferens för vuxna ”möjliggörare” och med en mängd aktiviteter för barn i de skånska kommunerna.

Utbildning 2015

Inför utbildningen våren 2015 knackade Skåneidrotten på dörren och ville erbjuda sina medarbetare möjlighet att delta på utbildningen. Deras argument var att de efterfrågade kompetensutveckling kring barnkonventionen och vad det innebär att arbeta utifrån ett barnrättsperspektiv. De menade också att alla möter samma barn och det är viktigt att få kunskap om hur andra arbetar. I denna utbildningsomgång deltog fyra personer från Skåneidrotten varav tre från specialidrottsförbundet. Från Kommunförbundets sida var det en självklarhet att Skåneidrotten skulle erbjudas platser på utbildningen. 12 kommuner deltog liksom representanter från Kf Skåne, Region Skåne och idéburen sektor, totalt 33 personer. Efter denna fjärde utbildningsomgång fanns det nu 150 utbildade barnrättsstrateger.

Det var också vid denna utbildningsomgång som kursledarna märkte att deltagarna ställde andra frågor och det blev tydligt att arbetet med barnets rättigheter tagit ny höjd i Skåne. Deltagarna uppskattade den nya mixen och det ledde i sin tur till ny samverkan mellan kommunal verksamhet och idrottsrörelsen.

Från och med 2015 är även idéburen sektor representerade i Barnrättsforum Skåne.

Utbildning 2016

Inför våren 2016 gick ett femte utbildningserbjudande ut och den här omgången deltog åtta kommuner, ytterligare fyra personer från Skåneidrotten, från två specialidrottsförbund samt representanter från Svenska Kyrkan. Totalt 22 personer. Nu började Skåne bli väl rustat inför att barnkonventionen ska bli svensk lag, det fanns 170 utbildade barnrättsstrateger i Skåne.

Utbildning 2017

Ett nytt utbildningserbjudande gick ut inför våren 2017.

Barnrättsstrateger byter arbete, arbetsplatser, kommuner och organisationer, därmed finns det ett kontinuerligt utbildningsbehov. Flera kommuner vill ha utbildade barnrättsstrateger inom sina olika förvaltningar och uttrycker behov av fortsatta utbildningserbjudanden. Fyrtio personer från 14 kommuner och den idéburna sektorn deltog på utbildningen. Nu finns totalt 210 utbildade barnrättsstrateger i Skåne.

Tabell 2:3 Visar hur många från olika organisationer som deltagit i utbildningarna till barnrättsstrateger. Siffrorna inom parentes visar hur många kommuner som skickade representanter vid varje utbildningstillfälle. Siffrorna i kolumnen längst ner i tabellen visar hur det sammanlagda antalet utbildade barnrättsstrateger vuxit för varje år. För varje år har summan deltagare adderats till föregående års summa.

Antal deltagare	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Kommuner (Antal kommuner)	41 (18)	19 (11)	38 (18)	20 (12)	12 (8)	32 (14)
Region Skåne	1	3	1	2	-	-
Länsstyrelsen	1	-	3	-	-	-
Malmö högskola	1	-	2	-	-	-
Idéburen sektor	-	2	-	8	8	8
KF Skåne	2	2	-	3	-	-
Summa	46	26	45	33	20	40
Antal utbildade barnrättsstrateger totalt	46	72	117	150	170	210

Utgångspunkt 7: det är ett långsiktigt arbete med kontinuerliga utbildningar

Plattformen Barnrättsforum Skåne

Inom ramen för *Regional folkhälsostrategi för Skåne 2010-2013* tog Kf Skåne initiativ till att starta och diskutera en etablering av en regional plattform för att stärka barnets rättigheter i Skåne, *Barnrättsforum Skåne*. Planeringsprocessen startade med representanter från Kf Skåne, Region Skåne och Malmö högskola, i nära samverkan med SKL. Styrelsen för Kommunförbundet beslutade, som tidigare nämnts, 2011 både att ställa sig bakom och godkänna upprättandet av ett regionalt barnrättsforum, och att rekommendera kommunerna att stärka och vidareutveckla arbetet med barnets rättigheter inom alla berörda områden och verksamheter på kommunal nivå. Länsstyrelsen Skåne och kommunerna kom med i ett senare skede. Kommunerna som medverkar byts ut med intervall. Sedan ett par år tillbaka ingår även representanter från Nätverket idéburen sektor. Plattformens syfte formulerades som: ”Att stödja och samordna utveckling av hållbara strategier för att implementera och tillämpa barnkonventionen i Skåne”.

Enskilda kommuner

Det pågår många aktiviteter i de olika kommunerna. Samtidigt som det genomförts utbildningar, nätverksträffar, konferenser och mycket annat har närmare samverkan skett med ett antal kommuner för att ge lite extra stöd för kommunledningarnas initiativ och beslut i barnrättsfrågor. Vissa kommuner har sökt stöd av handledningskaraktär. Många barnrättsstrateger arbetar med att ta fram handlingsplaner, policies och andra typer av styrdokument. Andra har skapat förvaltningsövergripande arbetsgrupper som kan ha olika uppgifter. Det finns även kommuner som satsat på att arbeta fram barnkonsekvensanalyser i större frågor som rör barn. Vissa satsar på att utbilda brett om barnets rättigheter.

Region Skåne

Region Skåne har totalt sju utbildade barnrättsstrateger sedan start 2012. Under hösten 2016 fattade Region Skåne beslut om att inrätta en tjänst som strateg för demokratiutveckling och regional samordnare för nationella minoriteter. Under 2017 kom ett uppdrag från Regiondirektören om att utreda och föreslå en ny struktur för arbetet med att implementera barnkonventionen.

Region Skåne har, från början, aktivt deltagit i Barnrättsforum Skåne. Antalet personer som representerat Region Skåne har under åren varierat, liksom att det funnits en spridning var inom organisationen dessa representanter befunnit sig. Idag representeras Region Skåne av två personer.

En person är distriktssköterska och vårdutvecklare vid Kunskapscentrum barnhälsovård i Region Skåne, vars verksamhet utifrån politiska direktiv och prioriteringar från avdelningen för hälso- och sjukvårdsstyrning formulerar regionens kvalitetsinriktning av barnhälsovården. I uppdraget ingår att ha en rådgivande funktion och att analysera och utveckla metoder för den hälsoövervakning som erbjuds alla barn i Region Skåne. Personen ska även vara delaktig i att utforma och erbjuda fortbildning till personal i barnhälsovården och vara remissinstans för regionala och nationella riktlinjer för barnhälsovård. I samverkan med avdelningen för hälso- och sjukvårdsstyrning ska personen arbeta för att utveckla och upprätthålla en barnhälsovård av hög kvalitet och därmed verka för god och jämlik hälsa för alla barn i Skåne. Att medverka i Barnrättsforum Skåne är värdefullt utifrån de uppdrag Kunskapscentrum barnhälsovård har och innebär att vara del i ett värdefullt kontaktnät.

Den andra personen är strateg för demokratiutveckling, enheten för demokratistöd. Den personen har uppdraget att samordna Region Skånes arbete med lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Inom ramen för detta uppdrag finns ett särskilt fokus på barnets rätt till sitt nationella minoritetsspråk. Medarbetaren arbetar även som tjänstemannastöd åt Region Skånes demokratiberedning. Barn och ungdomar är en prioriterad grupp att föra dialog med.

I framtiden vore det önskvärt om Region Skåne även kunde vara representerat av en person med ledningens uppdrag att arbeta koncernövergripande och samordnande med barnrättsfrågorna.

Region Skåne ser att Barnrättsforum Skåne, och den stödstruktur för arbetet med barnets rättigheter som Kommunförbundet Skåne tagit fram, ger mycket goda förutsättningar för ett framgångsrikt utvecklingsarbete. Att Region Skåne ska vara en aktiv part i detta arbete är självklart.

Region Skåne befinner sig just nu i en process där en översyn görs av det nuvarande arbetet med att implementera barnkonventionen. Översynen ska mynna ut i ett förslag på en ny struktur för arbetet med konventionen. Det som idag framför allt saknas är en regionövergripande systematik för arbetet. I denna process blir Barnrättsforum Skåne en mycket viktig arena för erfarenhets- och kunskapsutbyte kring just implementeringen av barnkonventionen.

Syftet med Barnrättsforum Skåne är att stödja och samordna utvecklingen av hållbara strategier för att implementera och tillämpa barnkonventionen. I detta arbete är Region Skåne en viktig part eftersom de möter barn i många verksamheter. Till Barnrättsforum Skåne tar representanterna med sig information om pågående utvecklingsprojekt som kan vara av relevans för övriga deltagare. Det motsatta utbytet är likaledes viktigt, det vill säga att Region Skånes representanter får information om pågående satsningar från forumets övriga deltagare. En annan mycket viktig del i arbetet med Barnrättsforum Skåne är möjligheten att vara en del i det ständigt växande regionala nätverket för barnrättsstrategier.

Texten är skriven av de två medarbetarna i Region Skåne.

Länsstyrelsen Skåne

Länsstyrelsen Skåne ska enligt instruktion 5 § p 3 ”vid beslut och andra åtgärder som kan röra barn analysera konsekvenser för dem och därvid ta särskild hänsyn till barns bästa”. För tio år sedan tog myndigheten fram en barnkonsekvensanalys som stöd för att applicera ett barnrättsperspektiv. Modellen används inte konsekvent. Exempel på insatser med särskilt barnrättsfokus är:

- Miljöutbildningsprogram för skolor.
- Barnrättsperspektiv i fördelning av utvecklingsmedel.
- Handlingsplan för regionalt stöd till kommunerna i mottagandet av ensamkommande barn.
- Stärkt regional samverkan för ensamkommande barn som försvinner.
- Seminarier och dialog om ensamkommande barn.
- Bättre kunskap om barns situation i migrationsprocessen genom forskning.
- Barns rätt i arbetet mot mäns våld mot kvinnor.
- Samverkan och kompetensutveckling för barnets rättigheter.

I den sista punkten ryms myndighetens fortsatta medverkan i *Barnrättsforum Skåne* (Länsstyrelsen Skåne 2016). En av medarbetarna på Länsstyrelsen Skåne menar att deras uppdrag i instruktionen är en viktig förutsättning för ett aktivt barnrättsarbete. Medverkan i Barnrättsforum Skåne är ett viktigt forum för erfarenhets- och kunskapsutbyte. Genom att tre medarbetare på Länsstyrelsen Skåne har genomgått utbildningen finns också ökade kunskaper om barnkonventionen vilket bidrar till att stärk barnrättsfokus i deras uppdrag.

Texten är skriven av SKL och godkänd av medarbetaren på Länsstyrelsen Skåne.

Malmö högskola

Malmö högskola har tre utbildade barnrättsstrateger. I samtal med en av dem framkommer det att en fördel med att vara med i Barnrättsforum Skåne är dels att få veta vad som händer i praktiken, dels få veta vilka behov som finns för utveckling av kurserna på högskolan. De har många studenter som kommer att arbeta med barn och då är barnrätten en viktig grund att stå på. Barnrättsforum Skåne som plattform vänder sig till många aktörer och arbetet med barnrättsfrågorna i Skåne hade nog inte fått den slagkraften om det inte varit så. Den här personen säger också, inför framtiden, att Barnrättsforum Skåne är en motor som håller ihop barnrättsfrågorna. Det finns en risk att arbetet skulle få svårt att ha samma tyngd om det upphör. Det är en stor fördel att representationen inte är personbunden, nya aktörer kan tillkomma och personer kan komma och gå. Det finns en kärna som vet vad som behövs och det kan ses som en kunskapsallians. Malmö högskolas bidrag är att de kan lyfta och inventera behov för att utveckla arbetet inom akademien och problematisera frågeställningar som finns ute i praktiken. Genom den egna forskningen kan högskolan också bidra med information om hur verkligheten ser ut för vissa barn och på så sätt påverka det praktiska genomförandet av rättigheterna.

Texten är skriven av SKL och godkänd av medarbetaren på Malmö högskola.

Viktiga arenor

Att bedriva ett barnrättsarbete som är hållbart över tid är en stor utmaning. Det finns en rad svaga länkar. Därför är det centralt att medverka på olika arenor. I Skåne har Kf Skåne medverkat på olika sätt på ett antal arenor. Även de regionala nätverksträffarna för barnrättsstrategerna spelar en stor roll.

Nätverksträffar

Barnrättsstrategerna erbjuds, som tidigare nämnts, att ingå i ett Nätverk för barnrättsstrateger i Skåne som startade våren 2013. Nätverket drivs och samordnas av Barnrättsforum Skåne. Deltagarna har valt att en kommun åt gången står som värd för träffen tillsammans med Barnrättsforum Skåne. Nätverket träffas en gång per termin. En viktig programpunkt är att en ledningsperson öppnar dagen, exempelvis Kommunstyrelsens ordförande eller kommunchef/motsvarande, vilka sedan ibland deltar delar av eller hela dagen. Här ges även tillfälle för värdkommunen att delge sina erfarenheter och berätta om barnrättsarbetet inom kommunens olika förvaltningar och verksamheter, allt för att sprida lärande exempel och fungera som inspirationskälla för andra barnrättsstrateger. Övriga programpunkter är senaste nytt från nationella och regionala aktörer och tips och idéer om verksamma verktyg och metoder.

Mötesplats Skåne

I augusti 2014 genomförde Kf Skåne ett seminarium på Mötesplats Skåne – ”Skåne först ut i Sverige – och kanske i Europa”. Syftet med deltagandet var att presentera Kf Skånes modell för att stärka barnrättsarbetet. Det var ca 80 deltagare från kommuner, Region Skåne, idéburen sektor och Länsstyrelsen Skåne.

Almedalen

I juni 2015 genomförde Kf Skåne ett seminarium i Almedalen – ”Hur kan arbetet med barnrättsstrategier främja barns rättigheter? Skåne visar vägen!” Det var ca 50 deltagare från Barnombudsmannen, Allmänna barnhuset, Barnrättsakademien, riksdagsledamöter, kommuner, Region Skåne och idéburen sektor. Medverkade gjorde två representanter från Lunds kommun och ett ungdomsombud från Lunds kommun var moderator. Flera kommuner synliggjordes och intervjuades via filmklipp som visades under seminariet.

Bryssel tur och retur

I oktober 2015 genomförde Kf Skåne ett seminarium på Open Days i Bryssel “How to implement the rights of the child at local level in Skåne!” tillsammans med tre kommuner; Eslöv, Lund och Simrishamn. En av de medverkande på seminariet var Anna Maria Corazza Bildt. En direkt effekt av deltagandet var att ungdomsombudet från Lunds kommun och Anna Hedh träffades vilket ledde till att Anna blev inbjuden att tala på ett ungdomsting i Lund.

Under 2016 kom sedan en förfrågan från Bryssel om att få komma till Skåne och lära mer om Skånes barnrättsarbete, på såväl regional som lokal nivå.

MR-dagarna

Vid tre tillfällen har Kf Skåne medverkat på Mänskliga Rättighetsdagarna på olika platser i Sverige.

- 2014 tillsammans med SKL och Landstinget Sörmland: *Folkrätt för barn – vilja väl och göra rätt!*
- 2015 tillsammans med SKL och Västra Götalandsregionen: *Lokal tillämpning av barnets rättigheter.*
- 2016 tillsammans med SKL och Skåneidrotten: *SAMVERKAN – en viktig nyckel i barnrättsarbetet!*

Kommunledningskonferens

Den 18 mars 2016 var Kf Skåne och SKL inbjudna att medverka på en kommunledningskonferens, som arrangerades av Kf Skåne. Syftet var att berätta om att konventionen utreds för att bli svensk lag och att Skåne, genom att utbilda barnrättsstrateger, har börjat förbereda för det.

Utgångspunkt 8: arbetet pågår på flera arenor

Utgångspunkt 9: arbetet synliggörs på flera nivåer

Kommunalt barnrättsnätverk

I SKL:s kommunala barnrättsnätverk som startade 2016 var det 6 skånska kommuner och Kf Skåne som ansökte om att få delta. Så många kommuner ansökte inte från något annat län.

Sammanfattning och slutsatser

Av ovanstående beskrivning går det inte att missta sig på det starka engagemang som finns på Kf Skåne och den viktiga roll förbundet spelar för det skånska barnrättsarbetet. De nio utgångspunkterna som nämns under olika rubriker är samtliga viktiga aspekter som på olika sätt lyfts fram och betonas av implementeringsforskare som Anders Sannerstedt, Rune Premfors, Benny Hjern med flera.

1 Det fanns en nationell strategi

Att det kom en nationell strategi 2010 som syftade till att stärka barnets rättigheter i Sverige spelade naturligtvis en stor roll för att skapa legitimitet för arbetet på lokal och regional nivå. Att strategin antagits av Riksdagen visade att den var tvärpolitiskt förankrad. Strategin blev något som de olika aktörerna kunde hänvisa till genom att förmedla att det var något viktigt som skulle göras. Det hade skapats en röd tråd från den nationella till den regionala och lokala nivån.

2 Det fanns en önskan från de skånska kommunerna att få stöd

Kommunförbundet är, precis som SKL, en intresseorganisation för sina medlemmar. När det stod klart att barnrättsarbetet i Skåne var ett utvecklingsområde ville Kf Skåne ta reda på hur deras medlemmar såg på arbetet med barnets rättigheter. Genom positiv respons skapade sig Kommunförbundet mandat att gå vidare.

3 Det skapades en samverkansplattform för att driva på arbetet i Skåne

När det stod klart att mandat för barnrättsarbetet i Skåne fanns beslutade styrelsen i Kf Skåne att bilda en plattform för barnrättsarbetet. Till Barnrättsforum Skåne bjöds ett antal regionala aktörer in för att gemensamt sätta ramar för det skånska barnrättsarbetet. Det som har blivit tydligt under arbetet med den här skriften är att de olika aktörerna ser lite olika på sina roller. Det förefaller som att Kommunförbundets roll är väldigt tydlig och att de bär det största ansvaret att driva barnrättsarbetet i Skåne.

4 Samverkan med en nationell samordnande aktör skapades

När samverkan med SKL etablerades fick arbetet ytterligare tyngd såväl lokalt som regionalt. SKL som organisation har visat sig ha hög trovärdighet bland medlemmarna och mandatet stärktes ytterligare.

5 Det skapades en baseline att utgå från

En önskan om att kunna mäta resultat i kvantitativ bemärkelse är ett känt fenomen. Det finns också många som efterfrågar indikatorer, inte minst inom barnrättsarbetet. Även om det visat sig svårt att hitta just trovärdiga och bra indikatorer i barnrättsarbetet finns det en indikator som är riktigt bra och som faktiskt går att mäta. I den Folkhälsoenkät, som tidigare presenterats, fanns tre frågor som rörde deras kunskap om barnkonventionen. Resultaten presenterades både för länet och på kommunnivå. Barnens kännedom om barnkonventionen var väldigt låg. 2016 gick det ut en ny enkät till samma årskullar, med samma frågor om barnkonventionen och glädjande nog hade resultaten blivit mycket bättre. Fler barn än tidigare sade sig kunna mer om sina rättigheter.

6 När vuxna lär om barns rättigheter ökar barns kunskaper

Resultatet ovan kan kopplas till de utbildningssatsningar som gjorts i Skåne sedan 2012. En slutsats av det skulle kunna vara att om man ger vuxna ökade kunskaper om rättigheterna så ökar även barnens kunskaper. Vuxna spelar roll även i det här sammanhanget.

7 Det är ett långsiktigt arbete med kontinuerliga utbildningar

Det sägs ofta att det är viktigt att tänka långsiktigt när det gäller att utveckla en verksamhet för att resultaten verkligen ska synas i olika strukturer. I Skåne har arbetet med utbildningarna även haft kontinuitet. Varje år, med början 2012, har en utbildningssatsning erbjudits. Det är stor efterfrågan på utbildningsplatser vilket kan indikera att det lokala barnrättsarbetet pågår på någon nivå, även om det ser olika ut i kommunerna. Medarbetare i Region Skåne har erbjudits utbildningsplatser vid samtliga utbildningstillfällen men det är endast sju personer som deltagit. Det är en fråga som är viktig att fundera kring.

8 Arbetet pågår på flera arenor

Att som Kf Skåne vara inbjuden till arrangemang med många deltagare är ett bra sätt att sprida information om vad som pågår. Att även ha möjlighet att sprida barnrättsarbetet i Bryssel är viktigt, inte minst för att det kan ge ringar på vattnet inom EU. Ju fler som vet om vad som pågår desto fler kan hjälpa till att sprida information. I det här fallet ledde Brysselbesöket till en fråga tillbaka om ett besök här i Skåne för att få veta mer om barnrättsarbetet på såväl regional som lokal nivå.

9 Det pågår aktiviteter på flera nivåer

Enligt implementeringsforskningen är det också viktigt att arbetet pågår på olika nivåer i organisationerna. Genom att såväl Kf Skåne som SKL är legitimitetsgivande och kommunerna mandatgivande för arbetet är det möjligt att genomföra aktiviteter på olika nivåer. Information och utbildning till de politiska nivåerna är lika viktigt som det konkreta arbetet som barnrättsstrategerna utför i sina organisationer. Barnrättsstrategerna har genom utbildningarna fått en gemensam vokabulär för arbetet, vilket gör det möjligt att arbeta på olika nivåer och att där ta olika initiativ.

De svaga punkterna

I akt och mening av allt det framgångsrika barnrättsarbete som pågår i Skåne, finns det ändå en del aspekter som skulle behöva problematiseras. Den första är de olika aktörerna i Barnrättsforum Skåne. Om det är en samverkansplattform för att driva, stödja och samordna barnrättsarbetet i Skåne krävs att synen på de olika aktörernas medverkan och ansvar klargörs på ett tydligare sätt. Den andra är Kommunförbundets centrala roll. Som det ser ut idag är det *en* person på förbundet som arbetar strategiskt med både barnrätts- och folkhälsofrågor, vilket innebär att arbetet är både personbundet och sårbart.

I nästa del fokuseras det lokala arbetet, det vill säga barnrättsarbetet på lokal nivå.

Uppföljning av arbetet i Skåne – en intervjustudie

För att öka kunskaperna om barnrättsarbetet i Skåne bestämde SKL hösten 2016 att följa upp det arbete som gjorts i Skåne. Studien genomfördes till stora delar av en praktikant från masterprogrammet ”Barnets bästa och mänskliga rättigheter” vid Stockholms universitet. Syftet var att synliggöra eventuella effekter av de insatser som gjorts och att få veta hur informanterna ser på barnrättsarbetet i sina organisationer.

En kvalitativ studie

SKL valde att genomföra en intervjustudie eftersom vi var intresserade av att få veta det som Patton (2002 sid. 341) beskriver som *what is in and on someone else's mind*. Den typen av information är inte möjlig att få genom en enkät. Avsikten var att intervjua två personer (en politiker och en chef) från varje kommun, två personer från Region Skåne och två personer från Kommunförbundet Skåne (Kf Skåne) (18 personer). Kommunerna valdes systematiskt. Länsstyrelsen Skåne och Malmö högskola kontaktades via mail och deras synpunkter redovisas i bakgrunden ovan.

SKL kontaktade barnrättsstrateger i kommunerna, Region Skåne och Kf Skåne och fick på så sätt namn på personer att intervjua. Information skickades ut till högsta ledningen och i nästa steg kontaktades intervjupersonerna via mail för att boka tid för intervju. De intervjuade personerna kallas intervjupersoner eller informanter och förkortas ibland (ip). Intervjuerna genomfördes via telefon, de spelades in och transkriberades omedelbart efter intervjun. Ip fick information om att intervjuerna skulle spelas in och samtliga godkände detta. Inför intervjun skickades ett brev ut som beskrev syftet med intervjun.

Totalt intervjuades 17 personer. En person på Kf Skåne (politiker) föll bort. I stället intervjuades två tjänstepersoner. En person i Region Skåne (tjänsteperson) föll bort. Ip fick information om att de kunde avbryta intervjun när de ville och också meddela att de inte ville ingå i studien. De forskningsetiska principerna för humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning (2002) är beaktade. Intervjuerna genomfördes med en intervjuguide (Patton, 2002), som skickades ut före intervjuerna. Att arbeta med intervjuguide gör att

samtalet flyter lättare och det är möjligt att både ställa följdfrågor och hoppa fram och tillbaka mellan frågorna. Intervjuerna avslutades med att ip gavs möjlighet att kommentera intervjun och eventuellt lägga till ny information. Eftersom intervjuerna har skett inom ett visst avgränsat geografiskt område är det svårt att garantera informanterna full anonymitet. I denna rapport används genomgående begreppet barnrättsstrateg, även om de har en annan benämning i sin kommun.

De områden som gick in i intervjuguiden var följande:

- Politiska beslut
- Barnrättsstrategier
- Barnkonventionen blir svensk lag
- Barnen
- Synen på stöd i arbetet med tillämpningen
- Synen på sin roll i Barnrättsforum Skåne

Intervjuerna anpassades till de olika organisationerna.

Data analyseras till resultat

De transkriberade intervjuerna lästes igenom flera gången för att hitta likheter och skillnader. Några teman utkristalliserades och presenteras under rubrikerna nedan. Först redovisas resultaten för Kf Skåne, sedan för Region Skåne och efter det redovisas resultaten för de sju kommunerna.

Kommunförbundet Skåne – en viktig aktör i barnrättsfrågan

En viktig aktör i Skånes barnrättsarbete är Kf Skåne. Kommunförbundet är en intresseorganisation som ägs av Skånes 33 kommuner. En av förbundets informanter (två tjänstepersoner intervjuades) beskriver organisationen som en expertorganisation som arbetar med intressefrågor inom olika sektorer genom att ta fram underlag och omvärldsbevaka.

Genom kommunförbundets utbildningssatsningar och det övriga arbete kring barnrättsfrågan som Kommunförbundet drivit har kompetensen om barnrättsfrågan tagit fart i Skånes kommuner. Informanterna menar att Barnrättsforum Skåne är en viktig aktör som bidragit till att barnrättsfrågorna har fått tyngd och relevans. Den breda sammansättningen av dem som ingår i barnrättsforum samt den nivå de representerar i de olika organisationerna har också gett legitimitet för frågan, menar de. Det finns en stor medvetenhet och stolthet, både hos tjänstepersoner och politiker, om hur frågan uppmärksammas av Kf Skåne och hur förbundet driver frågan med stor framgång, säger en av informanterna. Med anledning av att barnkonventionen nu även kommer att bli lag menar informanten att intresset för frågan ökar. Det har visat sig finnas ett stort behov av att utbilda strateger även internt och mer konkret kring vad det innebär att arbeta med barnens rätt i alla frågor som Kf Skåne arbetar med.

Förbundet har således genom professionellt och konsekvent engagemang etablerat ett stort förtroende hos alla aktörer i barnrättsområdet. En av informanterna bedömer dock att framgången är starkt kopplad till **en** medarbetares personliga engagemang och förmåga att stå upp för frågan. Dessa personer växer inte på träd, säger informanten, frågan skulle behöva hanteras annorlunda och vara mer prioriterad. Då personerna som är ansvariga för den här typen av frågor oftast har flera områden att arbeta med i sin yrkesroll, blir det lätt en fråga som inte prioriteras om den ansvariga inte brinner för frågan.

Kommunförbundet har engagerat fler organisationer och aktörer för arbetet med barnets rättigheter, till exempel idéburen sektor, och detta är något som förbundet ytterligare skulle vilja fortsätta med. Det finns ett behov av samordning och samverkan, icke minst när det gäller det höga antalet utsatta barn, och de samhälleliga utmaningar som Skåne står inför en lång tid framöver, menar en av informanterna.

Region Skåne

Informanten i Region Skåne lyfter hur regionens satsning bidragit till både ett nätverk och utvidgade kunskaper kring barnrättsfrågan. Informanten beskriver också det positiva med att medarbetare från regionen är med i det nationella nätverket som SKL har kring barnkonventionen. När det gäller hur utvecklingen av barnrättsfrågan sett ut de senaste åren menar informanten att framförallt det regionövergripande arbetet har utvecklats. Informanten pekar på att arbetet tar tid, men att medarbetarna på kunskapscentrum har ökat sina kunskaper, vilket även lett till en viss kompetenshöjning generellt. Informanten lyfter hur de politiska besluten finns inräknade i budget men att de inväntar lagstiftningen av barnkonventionen och tänker att denna kommer att ge en positiv vägledning om hur arbetet ska gå till i verksamheterna. Informanten betonar att det självklart nu även i stunden finns några typer av dokument beslutade, men då barnkonventionen inte ännu är lagstiftad genererar arbetet i att frågan behandlas varierande i olika delar av organisationen.

I en del av organisationen är frågan är ofta aktuell, inom hälso- och sjukvårdsnämndens olika områden, och där har Rädda barnen nyligen föreläst om detta.

Utifrån det som nu sker i de skånska kommunerna finns ett stort behov av resurser kring de ensamkommande flyktingbarnen, såväl inom barnhälsovården som inom barnsjukvården och barnpsykiatri. Det finns ett behov av att de som arbetar ute i verksamheterna ska bli tryggare i sin roll och få ett stöd i hur implementeringen av barnrättsfrågan kan ske, säger informanten. När det gäller det politiska beslutsfattandet beskriver informanten hur den kommande lagstiftningen kommer att tydliggöra hur barnrättsfrågan bör vara tydlig i alla dokument, allt från riktlinjer till handlingsplaner.

Kommunerna

Politiska beslut

Fyra av de sju kommunerna har tagit ett politiskt beslut om att arbeta med barnets rättigheter verksamhetsövergripande. I tre av de sju kommunerna saknas alltså politiska beslut om barnrättsarbetet, alternativt kände informanten inte till om det fanns beslut eller inte. De beslut som finns är utformade som barn- och ungdomsplaner och olika former av styrdokument med utgångspunkt i konventionens grundprinciper. Flera av informanterna, i huvudsak politiker, pekar på det faktum att styrdokumenten återfinns i läroplaner för skola och förskola.

Inom skolans värld finns det ju styrdokument som tydligt visar hur man ska hantera de här frågorna.

Det här är inget som sker på den politiska nivån utan det är ju snarare att det någonstans får hanteras genom lärande och familj, så det är ju ett huvuduppdrag för de som jobbar inom skola, barnomsorg och så vidare, det är ju här strategin, implementeringen av barnets rättigheter måste komma fram.

Majoriteterna av informanterna, både politiker och tjänstepersoner upplever att de politiska besluten som finns idag är otydliga.

Det ska finnas beslut tagna men jag tror att det beslutet är taget så pass långt bak i tiden som 2010. Efter mandatperioderna växlar ju de här frågorna, så vi har inte satt upp det som ett riktmärke utan mer som en avsiktsförklaring.

Ja det finns det ju, det finns ju en del skrivningar som jag inte kan räkna upp på rak arm. Men det är väl något styrelsen är informerad kring. Vilken mån man tagit i beslut i de olika frågorna, det vet jag faktiskt inte.

Ja det finns politiska beslut tagna i kommunfullmäktige, där finns det ett uttalat sätt att arbeta med barnrättsarbetet. Den policyn är dock lite svävande. Men vi har i alla fall ett fullmäktigebeslut i ryggen.

I flera av de kommuner där ett politiskt beslut är taget om att arbeta med barnets rättigheter anser informanterna att frågan trots detta inte prioriteras och att det brister i implementeringen på grund av okunskap om hur frågan ska tillämpas i praktiken. Som tidigare nämnts så är det skolan och socialtjänsten som är utgångspunkten för arbete och beslut.

Jag utgår från att det finns, men då är det inom socialförvaltning, socialnämnd, barn och ungdom. Där finns ju direktiv.

Inom familjenämnden, som då har hela skolan och IFO-verksamheterna, där jobbar man med de här frågorna.

Svårigheter med att implementera de politiska besluten

Flera informanter menar att det är lätt att formulera politiska beslut men att de i praktiken kan vara svåra att hantera. Där politiska beslut finns har de i praktiken visat sig vara svåra att leva upp till då de lätt kan bli för överväldigande.

Jag tror att man inte ska ha för många planer heller. Man ska ju ha planer som ger rätt skydd åt barnen men man ska inte ha för många, för då orkar inte folk med dom.

Man kan ju lägga upp hur många mål som helst som politiker men då får man ju bara tillbaka att man inte klarat någonting, och det gynnar ju inte barnen på något sätt.

Politiska prioriteringar

En orsak är implementeringens svårigheter, men frågan landar ofta i en prioritering, uttrycker flera informanter. Att det inte läggs tillräckligt med pengar och resurser på barnrättsfrågan har också visat sig vara ett problem.

Det är ju så här, att barnrätt det är ju så mycket fina ord och värderingar. Men när det gäller besluten och hur mycket pengar vi lägger på skolan, då är det inte lika lätt och självklart längre.

Det är ju en prioriteringsfråga som görs. Att öka driftkostnaderna då man inte kan tänka på något speciellt som ska göras, väljarna förväntar sig svar, och att bara säga att man ökar personaltätheten några procent det är inte så häftigt.

Flera politiker menar att barnrättsfrågan inte prioriteras med tanke på att barnkonventionen fortfarande inte är lag. Detta resulterar i att politiska beslut om att arbeta med barnets rättigheter inte anses vara aktuella i nuläget. Samtliga politiker inväntar därför en lagstiftning och tänker sig att en inkorporering av konventionen kommer att leda till en nationell och tydligare vägledning i frågan.

Att lägga över barnkonventionen som lagtext, det är ju ingen enkel match, att få den anpassad så att den blir tillämpbar. Det är ju en process som får löpa

fram och det ligger ju inte riktigt på kommunens bord utan mer på en nationell nivå att tolka den.

Det finns i budgeten skulle jag säga, att det ska genomsyra och liknande, men jag inväntar en lagstiftning som finns, för jag tror det skulle ge en positiv vägledning för oss ut i verksamheterna.

Ja det finns ju några typer av dokument, men det är ju samtidigt inte en lagstiftning vilket innebär att frågan behandlas lite olika i olika delar av regionen.

Viljan att arbeta med barnets rättigheter har varit central i samtliga informanternas berättelser, oavsett om det finns tydliga politiska beslut om att arbeta med barnrättsfrågan eller inte. Samtliga informanter beskriver att de arbetar med frågan aktivt idag, fastän det fortfarande finns en hel del att utveckla. Det arbete som huvudsakligen lyfts är hur förskola, skola och socialtjänst arbetar med rättigheterna, men även en del andra projekt med utgångspunkt i rättigheterna är i startgroparna.

Kommunernas barnrättsarbete

Som tidigare nämnts pekar samtliga informanter på hur skola och förskola i samtliga kommuner har en avgörande roll för att driva på barnrättsarbetet. Frågan synliggörs i skolan i form av exempelvis befintliga klass-, ungdoms- och elevråd. På så sätt arbetar verksamheterna aktivt med att barnen får vara delaktiga och berätta hur de vill ha det. Frågorna som diskuteras kan vara vilka rum de vill ha till vad i skolan, hur de ska använda olika saker i skolan till, arbetsgrupper och utemiljöer.

Det handlar om delaktighet i skolan, att vi bryr oss om vad du säger.

Barnrättsarbetet innebär ju att barnen ska få sin röst hörd och det har vi ju inom skolan väldigt bra struktur för, vi har exempelvis klassråd.

I ungdomsrådet har man möjlighet, för en summa pengar att tilldela speciella saker och medel om barnen önskar sig något speciellt så kan de få möjlighet till medel för det, det kan exempelvis vara en basketkorg.

Informanterna menar att barnrättsfrågan på så sätt är väl organiserad framförallt i skolan. När det gäller socialtjänstens arbete med barnets rättigheter menar flera informanter att det finns en del brister med tanke på både personalomsättning och hög belastning på verksamheterna. En informant uttrycker det så här:

Vi jobbar med att varje barn ska få en egen socialsekreterare, men jag är osäker på om det fungerar i praktiken.

Det lyfts tydligt fram att det är av stor vikt att inte allt ansvar hänger på de pedagoger som arbetar ute i verksamheterna för att barnrättsfrågan ska få kraft. En av de intervjuade politikerna pekar bland annat på vikten av att även kommunernas politiker når ut till barnen.

... Att vi är ute och pratar med barn är också jätteviktigt. Och när jag säger vi menar jag vi som politiker. Jag vet också att vi anställt en fältassistent som kan vara med och besöka förskolor och skolor och uppmärksamma saker och ting. Ju fler ögon som är ute desto bättre lyckas man.

Den här informanten utvecklar sitt resonemang genom att betona vikten av att politiker håller barnrättsfrågan levande för att den ska få genomslag och tyngd.

Jag känner att vi inte är i tillräckligt stor grad insatta utifrån den politiska organisationen. Vi ställer inte krav, trycker på eller ställer de rätta frågorna. Så där har vi nog en del att göra. Ur ett barnrättsperspektiv är väl denna fråga något som det arbetas med lite i skymundan, och inte är på politikens bord så tydligt.

En aspekt som lyfts av en av politikerna är hur personen ser barnrättsfrågan snarare ur ett demokratiperspektiv än som medbestämmanderätt.

I vilket förhållande vi för ut arbetet i exempelvis barnsomsorgen vet jag inte. Är det bara föräldrarna vi vänder oss till, eller pratar man med barnen på något relevant sätt? Och hur kommer det in i skolan på ett relevant och organiserat sätt? Det kan jag inte svara på. Det kanske inte är med perspektiv barnrätt utan det kanske mer är utifrån demokrati än medbestämmande?

Några informanter lyfter även fram hur verksamheterna arbetar med att utveckla systemen kring hur utsatta barn ska få tidiga insatser när det gäller aktiviteter och dylikt. Det framkommer att familjecentralernas uppgift är betydande, inte bara för barnen utan även för att stötta föräldrarna i deras föräldraskap och på så sätt förebygga ohälsa bland barnen. Det finns ett behov av att insatserna och verksamheterna både kan samverka och är nära i fysisk bemärkelse.

Vi har en del fattiga familjer i XXX, dom får inte stöd hemifrån och barnen blir väldigt utsatta. Och där lägger vi mycket fokus idag.

I vår familjecentral och där vet jag det pågår ett stort arbete om hur vi ser på barnen i vår kommun och vad vi har för förväntningar på dem som föräldrar och så.

Vi har något om heter familjens hus, som riktar sig till dem som har yngre barn och upp till 6-7 år. Här fångar vi upp människor som inte kanske har något kontaktnät i övrigt. Hit kommer de som inte har förskoleplats, invandrarkvinnor, ensamstående, personer som inte ingår i det vanliga. Vi har sett behovet av att ha alla resurser under ett och samma tak.

Majoriteten av informanterna lyfter även den aktuella flyktingpolitiken och hur mycket det satsas på de utsatta ensamkommande flyktingbarnen. Ingen av informanterna menar att det är ett onödigt arbete men flera påpekar att det lätt kan resultera i att de barn som *inte* hamnat utanför systemet eller är i behov av specifika resurser inte prioriteras eftersom de inte synliggörs i tid på grund av bristen på resurser.

Sedan med tanke på hur samhället ser ut idag och hur många ensamkommande som anlänt, så har det ju varit ett hästjobb gentemot våra svenska ungdomar. Genomsnittligt så tror man ju att de svenska ungdomarna har det så mycket bättre, men det är ju också väldigt mycket okunnighet.

Flera informanter lyfter, som tidigare nämnts, hur barnrätt kopplas samman med skola, förskola och socialtjänst. En av politikerna pekar dock på vikten av att vidga vyerna och tänka barnrättsarbetet i ett bredare spektra så att det genomsyrar alla verksamheter oavsett verksamhetsområde.

När det gäller barnrätt tänker jag att det lätt hamnar inom skola, förskola och socialtjänst. Men det handlar lika mycket om hur vi bygger vår stad, hur man utformar lekplatser till hur man ska ha det med bilar. Hur man bygger miljöer som är bra för barnen och deras trygghet.

Informanten påpekar vikten av att inte enbart tänka barnrättsarbete utifrån bestämda strukturerade ytor utan menar att medarbetare på alla nivåer måste se arbetet med barnets rättigheter som viktigt för att det ska bli en del av vardagen och löpa på naturligt. Att tillämpa barnrättsperspektivet kan dock ske på olika sätt, beroende på verksamhet.

Varje barn ska få göra sin röst hörd, sen hittar varje skola eller annan verksamhet den metod som passar bäst för dem och det finns ju inte bara ett rätt sätt utan fler olika metoder.

Barnrättsstrategerna – bärare av budskap

I och med intervjuernas gång har det blivit synligt att de utbildade barnrättstrategerna inte alltid har titeln barnrättsstrateg i sin tjänst. Det kan ha rollen som barnrättsstrateg i sin ordinarie tjänst eller kan de benämnas med en annan titel, till exempel barnrättspilot. Hur många utbildade barnrättsstrateger som finns i respektive organisation varierar mellan kommunerna, men i regel finns mellan 2-5 stycken i varje kommun enligt informanterna. Barnrättstrategerna lyfter barnrättsfrågor i sina uppdrag genom att exempelvis delta i forum med fokus på barnrättsfrågor. Deras arbete gör att barnrättsfrågan hålls levande i kommunerna och bidrar även till att strategier från olika organisationer träffas i och med nätverksmöten där det ständigt uppkommer nya idéer kring hur arbetet kan genomföras.

De här återkommande strategträffarna gör att man får nya idéer plus att de kanske avrapporterar lite kring hur det går med frågan i min kommun eller verksamhet.

De har ansvaret att pusha på förvaltningarna. De ser till att frågan hålls levande och är på dagordningen.

Två informanter beskriver att de i sin kommun har en barnrättskommitté där både barnrättsstrateger och tjänstepersoner från olika verksamhetsområden ingår. Det har visat sig vara ett uppskattat forum för att finna lösningar på hur barnrättsfrågan kan drivas framåt på ett bra sätt. Barnrättskommittén bidrar till att fler i kommunen börjar ta del av varandras goda exempel. Detta har visat sig ha en avgörande roll för att arbetet ska gå framåt på en övergripande strategisk nivå.

I barnrättskommittén sitter barnrättstrategerna tillsammans med andra och tittar gemensamt på hur arbetet ska drivas framåt på bästa sätt. Kommittén träffas 4 ggr per år och håller ögonen på hur man kan arbeta framåt.

Barnrättskommittén är ett viktigt stöd. De har ju bidragit till att utbilda och sprida kunskap ut i verksamheterna på olika sätt.

Flera intervjupersoner beskriver barnrättstrategernas arbete som en typ av interaktion mellan ledning och tjänstepersoner som kan omfatta arbete med barnkonventionsveckan, remissyttranden inför att barnkonventionen ska bli lag, utformning av strategier och framtagande av olika planer för att stärka barnrättsperspektivet.

De kommer med förslag och på något sätt handlar det om ett samspel till ledningen med samordnarna i spetsen. Så att vi på något sätt har klart för oss i ledningen vad som behöver göras och de föreslår hur vi ska göra det.

De är på något sätt bärare av budskap upp till ledningen och sen lämnar ledningen uppdrag tillbaka och de måste rapportera vad de kommit fram till. I detta nu har barnrättstrategerna arbetat med remissyttrandet inför att barnkonventionen blir lag.

Flera av dem som är utbildade barnrättsstrateger har således arbetat med utformningen av de policydokument som innehåller referenser till barnkonventionen och de lyfter också barnrättsfrågor på annat sätt.

Barnrättsstrategernas arbete har visat sig oftast ske i form av projekt eller genom nätverk. Uppdragsgivare för uppdragen varierar, men tjänsterna ligger exempelvis inom socialförvaltningen, barn- och ungdomsförvaltningen, kultur och fritidsförvaltningen, tekniska förvaltningen, samhällsbyggnad och inom avdelningen för vård och omsorg.

Flertalet ingår även i det regionala nätverket med regelbundna nätverksträffar för barnrättsstrateger i Skåne. Nätverket är ett forum för omvärldsbevakning

gällande barnrättsfrågor, föreläsningar och presentationer av lärande exempel, utbyte av erfarenheter, tips och idéer samt problemlösning och diskussioner gällande gemensamma frågor och utmaningar.

De ingår ju också i ett nätverk för alla barnrättsstrateger i Kommunförbundet Skåne där de får mycket tips hur de ska jobba. De jobbar på att ta fram mer strategiskt stöd framöver. Barnrättsstrategerna arbetar med att samla ungdomar och barn på olika sätt och för att verkställa och öka barnens delaktighet och inflytande på olika sätt.

Genom nätverksträffar kan strategerna sprida sitt arbete genom föreläsningar och sånt, och även på något sätt även sänka trösklarna. Det blir lättare då man ser att det är fler som är på samma spår.

Barnrättstrategernas huvuduppgift kan således vara att mer precist i sina förvaltningar identifiera förbättringsområden som behövs för att barns röster ska komma fram tydligare och för att barnen ska ha möjlighet till delaktighet och inflytande.

Barnrättstrategerna främjar till att identifiera vad man behöver göra bättre så att vi kan arbeta strategiskt och med barnen med oss.

Informanterna menar att det finns behov av barnrättsstrategutbildningar på en bredare front för att frågan ska få genomslag.

Jag tänker lite i det bredare perspektivet, det är ju väldigt många nivåer som bör utbildas för att det ska ge en ökad kunskap i barnrättsfrågorna.

Det räcker ju inte med att vi har en liten tapper skara som arbetar med de här frågorna om vi ska få det att genomsyra alla verksamheter utan vi måste ju höja kompetensen kring barnrättsarbetet väldigt brett.

Nyckeln ligger enligt informanterna i att barnrättsfrågan måste in i alla verksamheter, oavsett område.

Jag ser att en barnrättsstrateg kan vara väldigt användbar i ett specifikt skede, och hade gärna sett att det fanns inom andra förvaltningar för att frågan ska få genomslag, som till exempel inom stadsbyggnad. Då man bygger staden är det ju inte alltid barnets perspektiv som kommer i första hand.

Jag anser att det är väldigt viktigt med nyckelpersoner som finns på olika ställen i hela kommunen för att se till att hela kommunen arbetar med frågan och är med.

Samtliga informanter beskriver barnrättsstrategerna som ett verktyg för att komma igång med barnrättsfrågorna. De lyfter dock vikten av att varje tjänsteperson måste bli bärare av frågan för att den ska genomsyra alla verksamheter. Ambitionen kan vara att barnrättstrategerna ska fungera som ett stöd i det arbetet, men om det ska leda till något långsiktigt måste frågan bäras av hela organisationen.

Det ju viktigt att varje anställd blir en bärare av det här själva. För att om någon ska göra något specifikt själva så blir det som en isolerad ö och har inte effekt.

Jag tycker Barnrättsstrategerna är strålande bra./.../ Barnrättsstrategerna kan vara det första steget, sen måste det vara etablerat att varje tjänsteman har någon form av checklista, att alla blir bärare av detta. Precis som allt annat man ska arbeta med, såsom jämställdhet, det kan inte vara en person som arbetar med frågan. Det är så lätt att det blir ett alibi.

Det saknas tid och mandat

Ett problem som blivit tydligt i informanternas beskrivningar är den stora omsättning som varit på barnrättsstrateger. Det har bland annat visat sig bero på

att mandat och avsatt tid för att arbeta med barnrättsfrågan i sina respektive verksamheter saknats.

Det är en viktig resurs, men det saknas tid och mandat för att deras kunskap ska kunna tillvaratas.

De har ju haft uppdraget att arbeta med att lyfta barnets rättigheter, väldigt flummigt alltså. Vad betyder det när man operationaliserar det? På det har jag inga svar, utan det ligger ute i verksamheterna.

Även det faktum att frågan inte ges tyngd och prioriteras och att det saknas en samordning som resulterar i ensamt arbete för strategen har visat sig vara en anledning till omsättningen.

Det har varit en väldigt hög omsättning på barnrättstrategerna, man slutar då det är så mycket man vill göra men frågan inte prioriteras. Det finns annat som är mer akut. Ska något få verkan så behöver det tid och uthållighet och att det inte är en massa turbulens i organisationen för då kommer denna fråga hela tiden längst ner.

Jag tycker verkligen det är ett strålande bra initiativ men när man hör det praktiska från barnrättsstrategerna så har man inte tillräckligt med tid och frågan prioriteras inte.

Uppföljning av barnrättsarbetet

När det gäller barnrättsarbetets uppföljning och om man vet att barnen i kommunen i fråga känner till sina rättigheter är majoriteten av intervjupersonerna tveksamma till att en sådan uppföljning görs i deras kommuner.

Uppföljningen kan jag inte riktigt svara på, jag vet ju att vi gör enkäter i skolan som handlar generellt om delaktighet men... det är en bra fråga hur det följs upp.

Nej vi följer vi inte upp det. Vi har ju diskuterat om man på något sätt skulle kunna följa upp det men vi vet inte riktigt hur man ska gå till väga.

Det skulle kunna vara ett strukturerat samtal, en enkät eller något. Att man pratar med barnen. Men inget jag vet hur vi gör hos oss.

Informanterna påpekar hur de upplever att det är lättare att följa upp de äldre barnen till skillnad från de yngre barnen. De äldre barnens perspektiv följs till viss del upp i skolan i form av enkäter och gruppsamtal samt genom diskussioner kring hur de kan påverka sin skolsituation.

Ja, med de små barnen är det ju lite svårt. Men vi har ju en enkät för de äldre barnen i skolan. Men den kan nog behövas fixas till lite så att den blir tydligare.

Uppföljningen skulle ju kunna anpassas till skolundervisningen, men inget jag vet att vi gör.

Vi har ju vissa enkäter och gruppsamtal ute i skolan, men jag tror inte vi har något som direkt har vinklingen kring om barnet i fråga vet sina rättigheter.

Uppföljningen är en av de utmaningar som samtliga informanter beskriver att deras organisationer behöver arbeta mer med. Framförallt lyfter intervjupersonerna även här skolans uppgift, hur de tjänstepersoner som möter barnen dagligen i skolan har en otroligt viktig roll för att säkerställa att barnrättsperspektivet når alla barn. Generellt påpekar informanterna att frågan inte följs upp utifrån barnens perspektiv, utan i många fall handlar det om att göra en uppföljning hur barnrättsarbetet drivs bland de vuxna som arbetar med barn i olika verksamheter.

Man har gått ut med en enkät och man har skickat ut barn- och ungdomsplanen i sin helhet och bitt om kommenterar kring hur arbetet ser ut i verksamheterna idag.

Den uppföljning vi har haft är runt personalens kunskap, men jag vet inte riktigt hur det arbetet bedrivs mer än att det ingår i en verksamhetsplan, att man ska utgå från barnkonventionen.

En svårighet som identifierats är *hur* man når ut till barnen och genomför en uppföljning för att säkerställa att de känner till sina rättigheter.

Även om man säger att man ska följa upp det, så har alla barnen varit där vid tillfället då vi haft det på agendan, har de förstått vad man sa, har det haft betydelse och nått fram till barnen?

Jag vet inte riktigt hur man ska kunna följa upp att barnen vet sina rättigheter? Hur ser det ut i andra kommuner? Hur gör man? Vi bör nog hitta något sätt att följa upp frågan på.

En av informanterna påpekar att kommunikationen med barnen med fördel kan ske via internet och inte i form av enkäter eller information kring rättigheter i tidningar och dylikt. Nutida barn studerar till större del via nätet vilket även gör internet till en säkrare informationskälla.

Information och kommunikation är det enda det handlar om. För i regel är det ju så att man lär ju sig inte mycket i tidningarna utan det är ju många idag som inte ens läser tidningar. För att inte tala om barnen och ungdomarna. Det man läser är ju på nätet.

Flera informanter säger att de hoppas att lagförslaget kan resultera i en tydligare vägledning kring hur verksamheterna kan följa upp att barnet känner till sina rättigheter.

Det är ju dit man vill komma med lagförslaget, att det ska resultera i uppföljningar av frågan, nationellt. Jag kan dock inte svara på hur den typen av uppföljning skulle kunna se ut, men det hoppas jag regeringen vet bättre.

Samtidigt är informanterna tveksamma till hur en inkorporering av barnkonventionen som lag i praktiken kommer att utveckla barnrättsarbetet. De efterfrågar en tydlig struktur för arbetet.

Det är ju lite så här, att göra barnkonventionen till lag det låter ju bra. Men jag tror inte att det skulle innebära så stor skillnad. Dessutom är det ju så att barnkonventionen är rätt övergripande och på många områden är svensk lagstiftning så mycket bättre. Så vad det skulle innebära i praktiken har jag inte direkt funnit något svar på. /.../ Men vad det innebär rätt juridiskt, vad skulle det innebära för förändringar i föräldrabalken, vilka förändringar skulle det innebära i skollagen? Där har jag aldrig sett att någon har haft något svar.

Analys och diskussion

Nedan följer en analys av och diskussion om resultaten ovan.

Barnrättsstrategerna

De satsningar som gjorts i Skåne har utan tvekan medfört att barnrättighetsfrågan drivits framåt med gott resultat i flera kommuner. Satsningarna har bidragit till en god start för ett långsiktigt arbete med barnrättsfrågan. I vissa kommuner har arbetet varit mer framgångsrikt, men totalt sett har arbetet medfört en stor spridning av barnrättsfrågan i Skåne som län. Barnrättsstrategerna har även fungerat som ett forum för omvärldsbevakning av barnets rättigheter genom regelbundna föreläsningar,

presentationer av sakfrågan i nätverken, vilket lett till ett dynamiskt lärande av varandra.

Det finns en efterfrågan på att ha utbildade barnrättsstrateger inom varje förvaltning så att de inte ensamma blir bärare av frågan. Varje anställd behöver bidra till det totala barnrättsarbetet. Något som lyfts är hur barnrättsstrategerna exempelvis även bör finnas inom statsbyggnad för att barnens perspektiv alltid ska komma med. Informanterna menar att barnrättsstrategutbildningar bör genomföras kontinuerligt på bred front för att frågan ska genomsyra alla verksamheter. Barnrättsstrategerna kan inte ses som den enskilt viktigaste åtgärden för att driva barnrättsfrågan. De bör vara ett första steg och ett verktyg för all annan verksamhet som drivs inom sakfrågan. Barnrättsstrategerna bör således ses som en del i arbetet men inte det avgörande för att arbetet ska bedrivas.

Barnrättsnätverkens betydelse

Informanterna beskriver hur nätverkandet i landet och i Skåne har underlättat sakfrågans spridning. Genom de olika barnrättsnätverken är det möjligt att utbyta tips och erfarenheter och diskutera gemensamma frågeställningar. Att tillsammans kunna diskutera och reflektera kring frågor som uppkommit under tidens gång har bidragit till att problem har hittat en lösning. Olika typer av barnrättsnätverk i landet och i Skåne har således resulterat i kunskaps- och erfarenhetsspridningar, resurssparande och ett aktivt lärande av varandra.

Kommunförbundet Skåne spelar en viktig roll

Kommunförbundet Skånes utbildningssatsningar har medfört att kompetensen kring frågan tagit fart i Skånes kommuner de senaste åren. Kf Skåne ses av många kommuner som en viktig aktör för att barnrättsfrågan har fått den tyngd och relevans som den har fått i Skåne. Återkommande möten har lett till att nya frågor lyfts fram. Kommunförbundet själva ser dock ett framtida behov av samordning och samverkan inför de samhällsliga utmaningar som Skåne står inför en lång tid framöver.

Inom Region Skåne har kunskapsutvecklingen mest skett internt genom ett eget kunskapscentrum. Det finns ett stort behov av att även de som arbetar ute i verksamheterna ska få ökade kunskaper och stöd i hur implementeringen av barnrättsfrågan kan ske i hela Region Skåne.

Implementeringens utmaningar, framtida arbete och önskat stöd

Resultaten i den här studien pekar mot att de förvaltningar som har en verksamhet som riktar sig mot barn många gånger sätter likhetstecken mellan att arbeta med och för barn och att tillämpa rättigheterna (Englundh, 2008). Precis som forskning visar, är det tydligt att verksamheter som arbetar med barn på olika sätt menar att de arbetar med barnrättsfrågor. I de flesta fall saknas det emellertid kunskap kring hur tillämpningen av rättigheterna kan ske i verksamheterna och hur barnen får sina rättigheter tillgodosedda om det inte ligger inom ramen för svensk lagstiftning.

Att implementera barnets rättigheter har visat sig kräva såväl tid som att de som driver sakfrågan både är intresserade och har en nyckelposition i sin förvaltning. Andra framgångsfaktorer är långsiktighet, kontinuitet och tålamod. Men, för att frågan ska prioriteras krävs det, enligt informanterna, först och främst tydliga politiska beslut för att frågan ska få tyngd.

Politiska beslut

Resultaten visar att det finns en stor vilja bland både politiker och tjänstepersoner att arbeta med frågan om barnets rättigheter. Majoriteten av de politiker och chefer som intervjuats har dock medgett att det saknas tydliga politiska beslut som fastslår hur kommunerna ska implementera barnkonventionen. En plan för genomförandet som genomsyras av att beslut prövas utifrån ett barnrättsperspektiv är av stor vikt då avsaknaden av politiska, tydliga beslut idag resulterar i att barnrättsfrågan blir svävande och svår att leva upp till. Detta i sin tur resulterar lätt i att barnets rättigheter inte tillämpas vilket i sin tur dels kan bero på att kunskapen om hur implementeringen ska ske är för låg, dels för att det inte finns tillräckligt med tid så att andra frågor prioriteras högre.

Alla beslut som fattas om arbetet med barnkonventionen bör således vara väl förankrade i organisationen och inarbetas i samtliga centrala policydokument (Barnombudsmannen, 2001). Informanterna lyfter ett fortsatt behov av nationell samordning mellan Barnombudsmannen, Regeringen och SKL för att frågorna ska bli tydliga och ges legitimitet och tyngd. Med utgångspunkt i Lundquists begrepp (1987) *förstå, kunna, vilja* tolkas detta som att det är av stor vikt att politikerna fattar bra beslut som går att genomföra och att chefen skapar förutsättningar för att medarbetarna ska kunna genomföra besluten i organisationen. Medarbetarens utmaning i sin tur är att använda rätt metoder för att tillämpa rättigheterna bland barn och unga.

Trots att offentliga verksamheter är skyldiga att följa konventionen saknas det således formella riktlinjer och interna rutiner i många organisationer (Jfr Englundh, 2008). För att nå ända fram i arbetet med att implementera konventionen krävs en tydlighet från regeringens sida, de måste framförallt ställa högre krav på de kommunala verksamheterna som kan tänkas komma i kontakt med barn i sin verksamhet. De båda nationella strategierna (1998, 2010) för att stärka arbetet med barnets rättigheter har spelat en stor roll, var och en i sin tid.

Kompetenshöjning och utbildning

Samtliga informanter har idéer om hur en god implementering skulle kunna se ut, men de har många gånger inte haft möjlighet att anta utmaningen i tillräckligt omfattning. Informanterna pratar bland annat om kunskapsprocesser på olika sätt och hur en kompetenshöjning skulle underlätta synen på konventionen som ett verktyg. Implementering och utbildning har således visat sig vara processer som är beroende av varandra och en viktig åtgärd för att barnrättsfrågan ska ta fart har visat sig vara kompetenshöjning. För att underlätta en tillämpning av barnkonventionen behövs det både utbildning och fortbildning. Informanterna beskriver hur en fortbildning exempelvis skulle kunna finnas inom socionomutbildningen och andra utbildningar för personer som i arbetet möter barn och föräldrar. Förutom att en utbildningssatsning bör göras inom självklara yrkesområden som möter barn på olika sätt efterfrågas även utbildningar och satsningar inom politiken. Då det är hög omsättning på både tjänstepersoner och politiker bör utbildningssatsningarna var kontinuerliga.

Kunskapsutvecklingen och implementeringsprocessen går på något sätt hand i hand och det lyfts hur tydliga strukturer är av stor vikt för att gynna kunskapsprocessen och vice versa. Att få kännedom om material, föreskrifter och liknande är efterfrågat. Förutom tips om arbetet med frågan i praktiken efterfrågas även ett stöd kring hur det är möjligt att mäta framgången av en kommuns barnrättsarbete. Informanterna menar att det inte hjälper att det står i

skrift att alla *bör* arbeta med frågan utan att det behövs någon form av indikatorer och mätvärden av hur arbetet fungerar i praktiken. Detta för att ha möjligheten att se *om* och i så fall *hur* framgångsrikt barnrättsarbetet är inom kommunerna.

Flertalet informanter har efterfrågat samverkan och hur denna samverkan skulle kunna ske mellan verksamheter och kommuner i form av fler nätverkande grupper och utbildningsinsatser. Även ett förtydligande av hur dokumentation av arbetet med barnets rättigheter inom olika förvaltningar och verksamheter kan se ut efterfrågas. Informanterna menar att det finns relativt goda kunskaper kring barnkonventionens grundprinciper men att det behövs ytterligare insatser för ökade kunskaper på alla nivåer. Många av informanterna efterfrågar en mall att följa och att kommunernas arbete med frågan sinsemellan ska få större genomslag för ett djupare erfarenhetsutbyte.

Barnkonventionen blir lag

Samtliga informanter har ställt sig positiva till att barnkonventionen blir lag i Sverige. Även om flera informanter haft möjlighet och ambition att arbeta med barnrättsfrågan på ett bra sätt, tänker de att lagen medför att frågan kommer upp på ett bättre och tydligare sätt på agendan. Genom lagstiftning tror informanterna också att det kommer att bli ett mer aktivt arbete och att organisationerna blir "tvingade" att prioritera barnrättsfrågan.

Informanterna har uttryckt att det behövs en tydlighet i lagen om hur arbetet ska komma vidare när konventionen blir lag. Det har diskuterats mycket kring behovet av ett brett kunskapslyft om konventionen och dess implementering. De flesta informanterna har pekat på att det kan innebära en lagstiftning som kan bli både bred och svår att hantera. Några påpekar också att konventionen är övergripande och trycker på att svensk lagstiftning inom många områden är långt mycket bättre än barnkonventionen. Majoriteten av informanterna lyfter vikten av att reda ut vad en inkorporering skulle innebära rent juridiskt utifrån redan befintliga lagar såsom föräldrabalken och skollagen.

För att varje enskild person som ska tillämpa och praktiskt genomföra barnkonventionen krävs ett starkt och uthålligt engagemang för uppgiften. Den enskilde som deltar i arbetet måste framförallt förstå, kunna och vilja genomföra arbetet. Det är viktigt att känna till syftet och förstå innebörden. För att tillämparen ska kunna genomföra beslutet behöver en rad olika förutsättningar vara uppfyllda. Som ovan nämnts efterfrågas väl förankrade politiska beslut, ett entydigt stöd från ledningen, tydliga mål, och tid för en arbetsprocess som bygger på helhetssyn och dialog. Det krävs både samverkan och delaktighet, där barnen ska vara en naturlig del. Implementeringen och delaktigheten handlar om att barn har rätt att få kunskap om alla sina rättigheter, men även hur dessa rättigheter kan omsättas i praktik. Det kräver förankring på både på politisk nivå och i verksamheterna.

Informanterna understryker hur framförallt politiker är avgörande för framtiden av barnrättsfrågan. Särskilt med tanke på att lagen kommer och att regeringen ger en tydlighet i hur frågan ska implementeras. Om politikerna är tydliga i sina budskap blir även barnrättsfrågan tydlig. Det efterfrågas framförallt en tydlighet i lagen som visar hur arbetet ska gå vidare. Det finns en stor efterfrågan på fler ambassadörer i processerna, med representation från olika verksamheter.

Majoriteten av informanterna resonerar om att det, i de utmaningar kommunerna står inför med lagen, är av stor vikt att politiker och tjänstepersoner går hand i hand när det gäller det barnmässiga tänket. Det saknas inte vilja utan kunskap om hur barnrätten ska tillgodoseas. I dessa

resonemang menar informanterna att SKL har en viktig roll i det fortsatta arbetet med implementeringen av barnkonventionen i lokalt arbete.

Önskat stöd från SKL

Informanterna ser vikten av en tydlighet i strukturen av arbetet för att säkerhetsställa att arbetet drivs långsiktigt. Eftersom arbetet oftast är pressat inom kommunerna så vore det bra om SKL kunde arbeta fram en översikt som varje förvaltning kunde ha som bas i arbetet med barnrättsfrågan. Detta material skulle fungera som ett metodstöd så att medarbetare lättare kan utreda barnets bästa inom alla arenor samt tydliggöra vad det innebär i praktiken för kommuner att leva upp till barnkonventionen i avseendet ”barnet som rättighetsbärare”. Informanterna menar att denna ”lathund eller checklista” vore ett användbart material för att kontrollera att barnrätten har tillgodosetts i ärenden, exempelvis som stadsplanerare som ska göra detaljplaner inom ett område. Informanterna lyfter även hur olika typer av utbildningar och föreläsningar från SKL: s sida varit användbara och att det vore bra att även få ta del av internetbaserade workshops som en variant av utbildning.

Det fortsatta arbetet i Skåne

Det blir alltmer uppenbart att implementering och kunskapsutveckling är parallella processer som förutsätter varandra. Den selektiva perceptionen som följer med ökade kunskaper inom ett område stärks vid tillämpning av tydliga beslut.

Utbildning är en katalysator

Det framgår tydligt i utsagorna att kunskap om rättigheterna varit en förutsättning för arbetet. Barnrättsstrategernas kunskaper har kommit till användning på lite olika sätt beroende på mandat och uppdrag i kommunen. Flera informanter uttrycker att ansvaret inte bara kan ligga på en person eller på barnrättsstrategerna. Genom ökade kunskaper om barnets rättigheter blir det möjligt att själv förstå när de tillämpas i verksamheten. För det framtida arbetet är en tanke att genomföra utbildning för olika nivåer, politiker, förvaltningschefer, verksamhetschefer så att kunskapen om vad det här är och kan vara i en organisation ökar.

Inkorporering och fortsatt transformering

Det finns en tilltro bland de flesta informanterna till att allt kommer att ordna sig bara konventionen blir lag. Det kommer att bli tydligare vad som ska göras. Samtidigt finns en oro hos vissa informanter om vad som kommer att gälla och vilka utmaningar organisationerna står inför. Informanterna uttrycker också vikten av att politiker och tjänstepersoner går åt samma håll, tänker på liknande sätt om barn och barnfrågor. Precis som staten nu valt att inkorporera konventionen i svensk lag och fortsätta den viktiga transformeringen kan lokala och regionala organisationer göra likadant. Genom att ta ett beslut i fullmäktige om att hela organisationen ska tillämpa barnets rättigheter är konventionen inkorporerad på lokal och regional nivå. Sedan behöver rättigheterna skrivas fram i andra styrande dokument så att ansvaret på alla nivåer synliggörs, som en transformeringsprocess.

Litteratur

Barnombudsmannen (2001). *Med barnkonventionen som karta och kompass i kommuner och landsting*. Stockholm: Kommentus förlag.

Englundh (2008). *Folkrätt för barn som pedagogiskt åtagande. Statligt ansvar – regionalt lärande?* Diss. Stockholm: Pedagogiska institutionen, Stockholms universitet.

Kommunförbundet Skåne, styrelsebeslut 2011-08-15.

Länsstyrelsen Skåne (2016). *Arbete med barnrättsfrågor under 2016 på Länsstyrelsen i Skåne*. Lund: Länsstyrelsen Skåne. Paper.

Patton. M. Q. (2002). *Qualitative Research & Evaluation Methods*. 3rd edition. London: Sage Publications.

Region Skåne, Kommunförbundet Skåne (2012). *Folkhälsorapport barn och unga i Skåne*.

Region Skåne, Kommunförbundet Skåne (2016). *Folkhälsorapport barn och unga i Skåne*.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

För dig som vill läsa mer

Hjern, Benny (1983). Förvaltnings- och implementationsforskning. En essä. *Statsvetenskaplig tidskrift. Nr 1, 1983*. Årgång 86. Sid. 7-16.

Hjern, Benny (2000). Policy-analys, organisation och organisering. *T&S (Transport & Samhälle) Working papers 2001:1*. Borlänge: Högskolan Dalarna.

Hjern, Benny; Hanf, Kenneth & Porter, David (1978). Local networks of manpower training in the Federal Republic of Germany and Sweden. I: Hanf, Kenneth & Scharpf, Fritz (red.). *Interorganizational policy making: Limits to coordination and central control*. Sid. 303-344. London/Beverly Hills: Sage Publications.

Lipsky, Michael, (1980). *Street-level bureaucracy. Dilemmas of the individual in public services*. New York: Russell Sage Foundation.

Premfors, Rune (1989). *Policyanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Premfors, Rune; Ehn, Peter; Haldén, Eva & Sundström, Göran (2003).

Demokrati & byråkrati. Lund: Studentlitteratur.

Pressman, Jeffrey L. & Wildavsky, Aaron (1984). *Implementation. How great expectations are dashed in Oakland*. Tredje utgåvan. Första utgåvan 1973.

Berkeley/Los Angeles/London: University of California Press.

Sannerstedt, Anders (2001). Implementering – hur politiska beslut genomförs i praktiken. I: Rothstein, Bo (red.). *Politik som organisation*.

Förvaltningspolitikens grundproblem. Sid. 18-48. Tredje reviderade upplagan. Stockholm: SNS Förlag.

Stärkt regionalt barnrättsarbete

Erfarenheter från Skåne

Sedan 2011 har Kommunförbundet Skåne tillsammans med Region Skåne, Länsstyrelsen Skåne och Malmö högskola drivit på arbetet med barnets rättigheter i Skåne. Den här rapporten synliggör och problematiserar det arbetet.

Upplysningar om innehållet
Elizabeth, Englundh, elizabeth.englundh@skl.se

© Sveriges Kommuner och Landsting, 2017
ISBN: 978-91-7585-477-9
Text: Elizabeth Englundh

Ladda ner på webbutik.skl.se. ISBN:978-91-7585-477-9